

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap

2023-2025

4 juni 2024

De vier pijlers

Aanpak 'Onbedoelde en ongewenste zwangerschap'

Pijler 1: Voorkomen van een onbedoelde en/of ongewenste zwangerschap

- A. Collectieve preventie door gerichte (publieks)communicatie
- B. Relationele en seksuele vorming op school
- C. Gratis en toegankelijke anticonceptie voor personen in een kwetsbare situatie

Pijler 2: Informatie en ondersteuning bij onbedoelde zwangerschap

- A. Landelijk informatiepunt onbedoelde zwangerschap
- B. Keuzehulp bij onbedoelde zwangerschap
- C. Psychosociale hulp na een abortus

Pijler 3: Zorg en ondersteuning voor (aanstaande) ouders: een Kansrijke Start

Tijdige en passende zorg en ondersteuning voor en tijdens de zwangerschap en na de geboorte aan (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie door meer samenwerking tussen professionals uit het medisch en sociaal domein.

Pijler 4: Onderzoek en monitoring

- A. RIVM monitor, integratie met monitor Kansrijke Start
- B. ZonMw kennisprogramma
- C. Nieuw, aanvullend onderzoek

Pijler 1: Voorkomen van een onbedoelde en/of ongewenste zwangerschap

Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit

- Programma loopt tot eind 2025
- Ruim 2000 scholen deelgenomen, nu ronde 8
- Mbo en vso scholen krijgen voorrang in toekenning
- Thema relaties en seksualiteit bij veel scholen ingebed in schoolbeleid
- Aanbevelingen uit RIVM rapport '22 zijn opgevolgd, o.a.: minder administratielast, update leerlijn speciaal onderwijs, trainingen voor GSA en GSC
- (Extra) aandacht voor ouderbetrokkenheid

Publiekscommunicatie

- Campagne "3 op de 4" van Fiom, OZ in een relatie, eind 2023
- Jongeren informeren over anticonceptiemethoden, na de zomer 2024

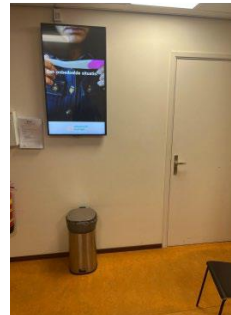
Gratis en toegankelijke anticonceptie voor personen in een kwetsbare situatie

- Investeren in programma Nu Niet Zwanger:
  - betere aansluiting tussen medische en sociale domein
  - gemeenten kunnen anticonceptie voor NNZ-cliënten betalen
- Intensivering (extra tijd) anticonceptiecounseling voor abortussector:
  - experiment gestart per 1 juli 2023, 13 klinieken doen mee
  - bedoeld voor vrouwen in kwetsbare positie, ca. >6% van de cliëntèle kliniek
  - ervaringen worden onderling gedeeld in focusgroepen – klinieken zijn enthousiast over dit experiment
  - gedurende het experiment wordt deze werkwijze geëvalueerd
- In 2025 besluit om structureel in te bedden in de subsidieregeling abortusklinieken

Pijler 2: Informatie en ondersteuning bij een onbedoelde zwangerschap

Landelijk informatiepunt onbedoelde zwangerschap

- Forse stijging van verkeer op de website infopuntonbedoeldzwanger.nl voor 2023 ten opzichte van 2022. Dit wordt verklaard door structurele en incidentele PR activiteiten. Bijna 15000 bezoekers.
- Campagneactiviteiten Infopunt 2023 met name gericht op de primaire doelgroep: vrouwen die onbedoeld zwanger zijn.
- De doelgroep is bereikt via een drietal middelen: communicatie over de website/het telefoonnummer bij huisartspraktijken, online ads met directe clicks naar de website en earned publiciteit (persberichten).

Pijler 2: Informatie en ondersteuning bij een onbedoelde zwangerschap

Keuzehulp bij onbedoelde zwangerschap

- Keuzehulp aanbieders 2024: iHUB (Fiom Altra), Stichting JESS (Fiom Den Haag), Siriz, Stichting Specifieke Jeugdprojecten (Fiom Utrecht), GGD'en
- In 2023: 1426 trajecten, waarvan het grootste deel alleen met de vrouw. Bijna de helft van de gesprekken vond op locatie plaats en de meeste zwangeren waren <9 weken zwanger.
- Een onafhankelijk toetsingspanel heeft vastgesteld dat alle keuzehulpverleners voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen en niet aansturen op bepaalde keuze.

Psychosociale hulp na een abortus

- Landelijk dekkend netwerk voor psychosociale hulp na een abortus per 1 juli 2023 beschikbaar. Cijfers over 2023 en 2024 worden in 2025 opgeleverd door Fiom.
- Huidige aanbieders keuzehulp bieden deze ondersteuning ook en worden getraind, gecertificeerd en geregistreerd bij Fiom.

Gespreksleidraad onbedoelde zwangerschap voor huisartsen

- In opdracht van VWS hebben SekSHAG van het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG), Fiom en Rutgers de Leidraad Ongewenste Zwangerschap opgesteld. E-learning met 3 modules ontwikkeld: 'Keuzehulp', 'Nazorg' en 'Preventie van (herhaalde) onbedoelde zwangerschap'. Leidraad is geactualiseerd.
- In totaal hebben zich 578 deelnemers aangemeld. Zij hebben ingelogd en zijn op de startpagina geweest.
  - Geslaagd voor de module Keuzehulp: 235
  - Geslaagd voor de module Nazorg: 145
  - Geslaagd voor de module Preventie (herhaalde) onbedoelde zwangerschap: 121

Pijler 3: Zorg en ondersteuning voor (aanstaande) ouders: een Kansrijke Start

Verbinding en samenwerking tussen het actieprogramma Kansrijke Start en de Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap.

De samenwerking met Kansrijke Start wordt gezocht en gevonden binnen de pijlers van de aanpak:

- Pijler 1: Gratis en toegankelijke anticonceptie voor personen in een kwetsbare situatie: extra middelen voor de verbreding en uitbreiding van Nu Niet Zwanger
- Pijler 2: Kansrijke Start en Nu Niet zwanger gaan meer samenwerken met het landelijk informatiepunt onbedoelde zwangerschap en de keuzehulpverleners.
- Pijler 4: Gezamenlijk onderzoeksprogramma Onbedoelde zwangerschap en (jong) kwetsbaar ouderschap bij ZonMw
- Pijler 4: Verdere integratie van beide RIVM monitors

Pijler 4: Onderzoek & monitoring

Monitor van het RIVM

Sinds 2020, cijferoverzicht met 17 indicatoren

Algemene cijfers:

- 4 op de 1.000 vrouwen en 3 op de 1.000 mannen tussen de 18 en 49 jaar hebben te maken gehad met een ongewenste zwangerschap
- Ongewenste zwangerschappen komen het meest voor bij vrouwen tussen de 25 en 29 jaar
- Toename van vrouwen dit risico lopen op een onbedoelde zwangerschap, met name >35 jaar
- Meer zwangerschapsafbrekingen in 2022 (9.9 per 1000 vrouwen) dan in 2021 (8.7 per 1000 vrouwen)
- Percentage vrouwen zonder wens voor anticonceptie na zwangerschapsafbreking afgenomen van 5.6% in 2021, naar 5.2% in 2022
- Daling tienermoeders stagneert, 2.8 per 1000 meisjes. 57.2 % bevalt met 19 jaar
- 21 vrouwen stonden kind af ter adoptie in 2022

Pijler 4: Onderzoek & monitoring

Pijler 1: Voorkómen van een onbedoelde zwangerschap en/of ongewenste zwangerschap

- Jongens vinden de hoeveelheid informatie met betrekking tot seksuele vorming en seksualiteit vaker voldoende dan meisjes
- 27% van de toekenningen vanuit de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ging naar het (primair en voortgezet) speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs
- Merendeel van de scholen met subsidie vanuit stimuleringsregeling heeft een erkende interventie uitgevoerd
- 45% van de scholen besteedt specifieke aandacht aan kwetsbare doelgroepen rondom het thema Gezonde Relaties & Seksualiteit
- Ruim 82% van de gemeenten is aangesloten bij NNZ
- In bijna de helft van opgeschaalde gesprekken wordt anticonceptie vergoed

Pijler 2: Informatie en ondersteuning bij een onbedoelde zwangerschap

- Bijna 15000 websitebezoeken aan het landelijk informatiepunt Onbedoeld Zwanger
- In 2022 zijn er 1.052 keuzehulptrajecten gehouden, in 2021 waren dit er 918
- In 2022 werd 37% van de keuzehulptrajecten gestart na doorverwijzing van een zorgverlener (abortuskliniek, huisarts, verloskundige of medisch maatschappelijk werk)
- Ruim 2.000 aanmeldingen voor de module 'Zwanger wat nu'